

Familjen Westlund Fredriksson på Åstebo har en udda Lanz Bulldog D 3606 på hästgården. Den kommer inte ut så ofta men startas i alla fall varje år.



I april 1961 levererades en BM 230 Victor på lastbil till Rune och Märta Hansson på sin gård i Kättarebol. Den har varit på samma gård sedan dess.



Märta Hansson står idag som ägare till BM 230 Victor från 1960 som är helt orörd. Dottern Katarina Karlsson är det som får sköta om den idag.

TRAKTOR spaning



Patrik Svensson i Timmervik Frändefors har en orörd Ferguson TEA20 från 1948. Den har funnits i området, i all fall sedan 1957 enligt fordonshandlingarna.

# PÅ SPANING VID VÄNERKANTEN

Det var ett tag sedan vi hade traktorspaning i Dalsland. Närmare bestämt 2012 kring Laxsjön, och dess för innan 2009. Nu går vi på jakt efter traktorer i sydvästra Dalsland på en liten remsa mellan E45 och Väneren.

AV BO NORVINGE (TEXT & FOTO)

**F**erguson Grälle bör ju nästan finnas på varje liten gård. Men för säkerhets skull börjar vi hos Patrik Svensson i norra Timmervik på postadressen Frändefors där vi vet att det finns en Grälle. Patrik kör ut sin härligt patinerade Ferguson TEA20 i vårsolen. Årsmodellen är 1948

och den har inte varit i register sedan den trillade ur systemet 1972 då myndigheten moderniserade registerhållningen. Men i alla fall sedan 1957 har den hållit sig i närområdet.

Patrik och hans vän gick nyligen över den grundligt och bytte alla oljor. Laddningen

fixades, förgasaren gjordes ren, tändstift och fläktrem byttes.

– Nu vågar man köra med den. Det var lite si och så med det förut, säger Patrik Svensson innan han kör tillbaka den i garaget.

## På gården sedan ny

Bara ett stenkast över skogen finns en annan traktor som varit trakten trogen. Dessutom på samma gård sedan den var ny. I april 1961 levererades den ny BM 230 Victor årsmodell 1960 till Rune och Märta Hansson på Kättarebol med postort Brälända, och där har den varit ända sedan dess.

– Den har inte stått mycket utomhus sedan dess, säger dottern Katarina Karlsson som

tillsammans med sambon Kjell Inge Johansson bor på gården och förfogar över traktorn. Men Märta Hansson står fortfarande på ägarbeviset.

En annan släkttraktor hittar vi ytterligare ett stenkast norröver på Åstebo. Stina Westlund, Bertil Fredriksson och deras son Niclas har en ovanlig Lanz Bulldog D 3606. Årsmodellen är oklar men troligen från tidigt 50-tal. Lanzen som varit i släktens Westlunds ägor sedan den var ny och köptes av Stinas farfar Josef Westlund.

Den renoverades för några år sedan men står mest förvarad. Men så är det ju inte bara att vrida på startnyckeln på en gammal Lanz.



Bröderna Mats och Anders Torstensson har flera traktorer. Bland annat en Fordson Major E27R Höglund från 1951 och en Nuffield 460 från 1963.

► En bra samling traktorer har bröderna Mats och Anders Torstensson i Asmundebyn mellan Frändefors och Brålanda. Närmare bestämt nio till antalet.

På gårdsplanen står två klenoder parerade. En Fordson Major E27R Höglund från 1951 och en Nuffield 460 från 1963. Just en Höglund hade brödernas pappa Erik Torstensson från 1949.

Inne i ett mindre garage på gården står en liten smidig IH Farmall Cub från 1955. Anders och Mats strävar en stund med att få start på den, men ger till slut upp. Vi rullar i stället med gemensam mankraft ut den i ljuset, vilket inte är så bedrövligt besvärligt med tanke på sina omkring 600 kg vikt och tre starka gubbar.

### Välkänd tändkuletraktor

Mats försvinner plötsligt och visar sig hamna på andra sidan byggnaden för att starta upp sin BM 21. Efter alla ordningar att få i gång tändkulemotorn backar han ut sin BM 21 från 1951. Den känner de flesta i trakten igen den från allehanda träffar och plöjningsevenemang genom åren.

Innanför där BM 21:an vanligtvis står parkerad finns en i sammanhanget ovanligare McCormick-Deering årsmodell 1938 i gott skick. Den har däremot inte körts på ett bra tag.

- Den är så hemskt svårstartad då tändspolen är svag, säger Anders.

Vi tar en liten promenad ute på baksidan av ladugården och botaniserar i lite modernare objekt.

Vid åkerkanten står Mats IH McCormick B-614 från 1965. Där har den stått ett tag.

- Den är besvärlig att köra då bromsarna kan låsa sig. För att lossa dem måste man backa, säger Mats och berättar att han konverterat den med hydrostatisk styrning för att bli mer lättkörd.

Vid gödselbrunnen står en betydligt modernare Leyland 272 Synchro från 1981 med skogsvagnen redo för arbete.

- Det var den första modellen med synkroniserad backväxel, säger Anders och påpekar att det finns en tio år äldre Leyland på ägorerna också. Den står i konstgödningslagret och används för närvarande tillsammans med en flishugg. Modellen på Leylandtraktorn från 1971 är 384.

### Stenkross på gårdsbageri

Tillbaka på ladugårdsbacken är det dags för nästa traktor att komma ut i ljuset. Ut från logen backas en Nuffield 342 från 1962. Den köptes ny och levererades 12 februari 1963 till gården och har sedan dess har den i princip använts nästan varje dag. Tidigare fick den kämpa hårt då grisstallet skulle mockas ur. Nu mer används den till att fylla sämaskinen och lossa gödning med.

- Den lyfter 8-900 kilo utan vidare, intygar ►



En McCormick-Deering finns inte på varje gård. Torstenssons är från 1938. De första kom ut 1934 och modellen tillverkades fram till andra världskriget.



Mats Torstenssons IH McCormick B-614 från 1965 med välglasad hytt står mest still på grund av sina egenheter. Hydrostatisk styrning har den i alla fall fått en gång i tiden.



IH McCormick Farmall Cub tillverkades i USA 1947 till 1958. Torstenssons är från 1955. Motorn är en 12-hästare med självcirkulerande vattenkyllning.

Mats Torstenssons ögonsten är tydligt hans BM 21 från 1951. Den har han haft i 30 år och har under åren blivit ett välbekant inslag på olika träffar.



*"Den är besvärlig att köra då bromsarna kan låsa sig. För att lossa dem måste man backa ..."*



Leylandtraktorer är inget bröderna Torstenson förkastar. Bland de modernare i vagnparken finns en 212 Synchro från 1981.



Torstenssons Leyland Nuffield 384 från 1971 har Ford-hytt. Den gamla ramlade mer eller mindre ihop och ett byte var nödvändigt.



Bröderna Torstenssons Nuffield 342 från 1962 har alltid funnits på gården. Genom åren har den moderniserats, bland annat genom att få hydrostatisk styrning.



Evert Larsson i Häljerud fick erbjudande att köpa två BM 10 för 5.000 kr. Evert tog en och hans bror Börje Larsson i Rökila tog den andra.



IH McCormick FU-235 kom hit i ett mycket begränsat antal. Modellen tillverkades i Frankrike 1958 och 1959. Everts exemplar är från 1959.



En Aktiv M bogserad tröska med fem fots skärbord finns också sparad. Modellen tillverkades i stor upplaga av AB Westeråsmaskiner från 1948 till 1969.



Häljeruds Volvo T 36 från 1958 har deltagit i en del plöjningstävlingar. Bakom hänger en rätt ovanlig 2-skärig plog från Kyllingstad Plogfabrik i Norge.



I ett större garage på Börje Larssons gård i Rökila visar Martin Larsson vad som finns. Bland annat en Oliver Hart-Parr 18-28 på hjärnhjul och en Nuffield 4 DM.



Martin Larsson har inget emot att ta en sväng på deras Volvo T 33. Har den stått länge kan det krävas en del vevande, men väl i gång så går den fint.

*”Jag tror den ska vara från 1937. Den hittade vi i skogen uppe i Åmål.”*



Vid vägkanten hittade vi en Volvo BM T 600 årsmodell 1969 i arbete. Det är Erik Karlsson från Brälanda som använder den i skogsarbetet.



Kjell Söderqvist i Vässby Brälanda restaurerar en ovanlig Massey Ferguson 1155 med Perkins V8. Nu är siktet inställt på lackering och all belysning är bortmonterad.

► Anders om den modernare Trima-lastare som en gång i tiden ersatt en ”ryck-o-slit-lastare”. Efter fem minuters bilkörning från Torstenssons gård gör vi ett stopp i Rökila. Evert Larsson som tillsammans med familjen driver Häljeruds Lantbruk & Gårdsbageri har lovat att visa sina traktorer som förvaras på gården de tog över för ett tag sedan. Evert har tillsammans med sin son Henric en del intressant. Ytterst står en Beijer 35-hästars tändkulemotor från 1935 med tillhörande Svedala stenkross. Längre in står två traktorer lite ensamt utmed väggen. En BM10 känns direkt igen, men bakom den

står en desto mer unik pjäs – en franskbyggd IH McCormick med typbeteckningen FU-235. De tillverkades bara under två års tid. Everts exemplar är av den sista årgången 1959. – Det sägs att det bara kom hit 26 av dessa, säger Evert. Vi tar en snabb titt på en Aktiv M tröska och promenerar vidare till nästa plåthall för att kila på en Volvo T36 från 1958 som står redo för framtida plöjningsevent. **Tvårs över åkern** När vi ändå är i Rökila passar vi på att åka över till Everts brors gård som bara ligger

tvårs över åkern och grusvägen. På Börje Larsson gård träffar vi sonen Martin Larsson som är i verkstaden. Där renoveras just nu hans och kusinen Henrics (Everts son) John Deere 3121 från 1973. Men den räknar vi med att kunna återkomma till på riktigt när den är klar. I verkstaden renoveras dessutom en Caterpillar D4 bandtraktor som bara gått 4.430 timmar. Martin visar vägen till garaget där en Oliver Hart-Parr 18-28 direkt fångar blicken. – Jag tror den ska vara från 1937. Den hittade vi i skogen uppe i Åmål, säger Martin

och förklarar att han deltagit i plöjningstävlingen med en Oliver plog efter. I byggnaden står också en Nuffield 4 DM från 1960 och parkerad vid sidan av en Volvo Boxer med industrilastare står en Volvo T 33 från 1949. Martin vevar i gång den och passar efter en stund på att köra bort till verkstaden för att fylla luft i främre däck när den ändå är uppstartad. **Paus från utgödingen** Vi fortsätter en bit norrut och svänger in hos Kjell Söderqvist, Vässby, Brälanda. Lantbrukare Kjell Söderqvist tar emot och

visar in i plåthallen trots arbetet med en krånglande utgödsling. Inne i hörnet står något så ovanligt som en Massey Ferguson 1155. Årsmodellen är 1977 och det utmärkande är som de flesta känner till motorn. En V8 diesel från Perkins med beteckningen AV8 540. Cylindervolymen är 8,8 liter och effekten 155 hk. Det sägs ha kommit hit ett 20-tal bland de som tillverkades mellan 1973 och 1978. Bara en handfull finns kvar här idag. Kjells 1155:a som knappt gått 5.000 timmar är alltså en av dessa och under renovering. På väg i nordöstlig riktning från Söderqvists

gård behöver vi inte spana in på gårdarna efter gamla traktorer. Vid vägkanten på väg mot Mellerud inte långt från Bolstad står en Volvo BM T 600 med skogsvagn och lyfter av stockar. Det är Erik Karlsson från Brälanda som avverkat och lyckats sälja några barkborrangripna stockar. Volvo 600:an är av årsmodell 1969 och inköpt 1982 från Värmland. Tanken var att leta sig längre norrut i traktorspaningen i Dalsland, men att området är veterantraktortätt bevisades snabbt. Vi får helt enkelt fortsätta veterantraktorspaningen i Dalsland en annan gång. □